

Hiszpańska wojna domowa, życie (nie)godne opłakiwania i solidarność mnemoniczna w powieści kanadyjskiej XXI wieku

Celem projektu jest zebranie materiałów, interpretacja i analiza powieści historycznych na temat wojny domowej w Hiszpanii opublikowanych w XXI wieku w Kanadzie anglo- i francuskojęzycznej. Wybrane utwory opisują losy kanadyjskich ochotników w Hiszpanii, bratobójczy charakter konfliktu i okrucieństwa dyktatury Generała Francisco Franco. Odwołują się jednocześnie do traumatycznych wydarzeń z historii Kanady i innych krajów. Sformułowano następujące hipotezy badawcze: autorzy wybranych utworów (1) odzyskują z zapomnienia losy postaci wymazanych przez wojnę, reżim Generała Franco oraz inne historie przemocy i opresji w Kanadzie i na świecie; (2) kreują wizję solidarności mnemonicznej, która wylania się w dialogu z innymi wspólnotami pamięci; (3) u podstaw tych transferów pamięci tkwią różne oblicza wulnerabilności, rozumianej jako kondycja ogólnoludzka, ale i źródło oporu. Nasuwa się szereg pytań: W jaki sposób autorzy wybranych utworów zaznaczają swą postawę antywojenną, jednocześnie wyrażając poparcie dla zwolenników Republiki? W jaki sposób odnoszą się do napięć pomiędzy postawą tolerancji i międzynarodowej solidarności charakterystyczną dla republikanów i Brygad Międzynarodowych a czynnikami wykluczenia, takimi jak przynależność partyjna, płeć, seksualność, rasa czy religia? W jaki sposób ta perspektywa pozwala uwypuklić podobne problemy związane z różnorodnością w Kanadzie? Jak nawiązuje się dialog pomiędzy różnymi wspólnotami pamięci? Co dokładnie oznacza "solidarność pamięci"?

Korpus, który udało się do tej pory zgromadzić składa się z dwunastu tekstów opublikowanych w języku angielskim i francuskim: *The Blind Assassin* (2000) [*Ślepy zabójca*, 2002] Margaret Atwood; *Slow Lightning* (2001) Marka Frutkina; *The Communist's Daughter* (2006) Dennisa Bocka; *Underground* (2009) June Hutton; *Not in My Father's Footsteps* (2011) Terrence Rundle West; *Come from Afar* (2011) Gayli Reid; *The Red Album* (2013) Stephena Collisa; *Matadora* (2013) Elizabeth Ruth; *Makarius* (2014) Sergio Kokisa; *Les gens du sud n'aiment pas la pluie* (2014) Patricii Portelli Bricka; *Dehors les chiens* (2016) Jacques'a Folch-Ribas; *Et l'avenir était radieux* (2017) Bernarda Dionne'a. Utwory te nie doczekały się jeszcze dogłębnych opracowań naukowych.

1700 kanadyjskich ochotników walczyło w Brygadach Międzynarodowych po stronie Republiki, a 400 z nich oddało swe życie za hiszpańską demokrację. Wielu z nich doświadczyło biedy i poniżenia podczas Wielkiego Kryzysu; większość stanowili niedawni imigranci, którzy czuli się dyskryminowani w Kanadzie. Wierzyli, że hiszpańska batalia odzwierciedla niesprawiedliwość, których doznali, i pozwoli im walczyć przeciwko nim. Na początku, większość Kanadyjczyków została wcielona do Międzynarodowej Brygady im. Abrahama Lincolna, walczyli jednak również w innych oddziałach europejskich, w tym polskich. Ze względu na dużą liczbę ochotników wkrótce doszło do powstania osobnego batalionu kanadyjskiego, *the Mackenzie-Papineau Battalion*, nazwanego tak ku pamięci przywódców nieudanych powstań przeciw Brytyjczykom w Kanadzie w latach 1837-1838. Temat projektu jest szczególnie istotny dziś ze względu na toczące się konflikty, a zwłaszcza kwestię międzynarodowych ochotników wspierających Ukrainę w walce o demokrację.

Punktem wyjścia do realizacji planowanych zadań są badania historii Kanady, kanadyjskich ochotników w Hiszpanii, hiszpańskiej wojny domowej i jej skutków. Wybrana metodologia opiera się filozofii polityki, badaniach nad pamięcią oraz badaniach postkolonialnych. Taki interdyscyplinarny aparat teoretyczny pozwoli ująć wojnę cywilną w Hiszpanii jako początek „krucjaty antyfaszystowskiej”, lecz również jako punkt odniesienia do zrozumienia innych historii przemocy (militarnej, politycznej, społecznej, kolonialnej, patriarchalnej) w Europie, Ameryce Północnej, Afryce, Azji czy Ameryce Łacińskiej. Projekt ma zatem na celu uwypuklić mechanizmy wykluczenia charakterystyczne dla dyktatury Generała Franco, jak i innych systemów opresji i dyskryminacji, zarówno w Kanadzie jak i innych miejscach na świecie. Badania wykażą również, w jaki sposób narracje pamięciowe przekraczają granice i doprowadzają do nieoczekiwanych sojuszy pomiędzy sprawcami i ofiarami przemocy, wydobywając ukryte paralele pomiędzy podmiotami historii, które wydają się nie mieć ze sobą nic wspólnego. Projekt stanowi pierwszą próbę analizy utworów na temat wojny domowej w Hiszpanii opublikowanych w Kanadzie w języku angielskim i francuskim w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat. Wyniki badań, przedstawione w postaci referatów konferencyjnych oraz serii artykułów, powinny zainteresować naukowców i studentów zajmujących się kulturą Kanady, wojną domową w Hiszpanii, badaniami nad pamięcią, a także historyków oraz kulturoznawców.